

231. II. Id ipsum præterea non minus clare evincitur ex constanti Ecclesiæ doctrinæ et praxi. Enim verò Ecclesia velut unum idemque semper habuit contractum et Sacramentum, ita ut nunquam ratum senserit esse contractum in ullo casu, cùm ex defectu conditionum nullum sive irritum fuit Sacramentum. Semper Ecclesia ut adulteros spectavit illos coram Deo qui, inito tantum contractu civili, absque Sacramento simul cohabitaverint. Provocamus re ipsa adversarios, ut ex tota antiquitate vel unum proferant exemplum matrimonii quod Ecclesia tanquam legitimum agnoverit eò quod juxta leges civiles celebratum sit, neglectis conditionibus à se constitutis. Quare, ut superius vidimus, identitas hæc contractus et Sacramenti præcipua difficultas exitit in concilio Tridentino ad irritanda matrimonia clandestina, cùm nulla sit Ecclesiæ potestas in Sacramenti substantiam. Omnia primus Melchior Canus insinuavit sententiam de duplice distincta realitate in contractu et Sacramento Matrimonii, ut ita se extricaret à gravissimis difficultibus quibus sensit urgeri novam à se propositam doctrinam de sacerdote ministro Sacramento Matrimonii (1).

232. Deinde constans Ecclesiæ praxis in vindicanda sibi soli potestate statuendi impedimenta dirimentia constat 1° ex eo quod ipsa impedimenta hæc constituerit tribus prioribus Ecclesiæ seculis, ut allata documenta ostendunt, ita ut irita habuerit conjugia illa quæ à legibus juris Romani probabantur tanquam legitima; 2° ex eo pariter constat quod ipsa velut adulterina interdum spectaverit conjugia, quæ ab imperatoribus christianis permittebantur (2), contra verò

Baptismi, e. g., Eucharistie, etc., quod nemo catholicus dicet. Præterea, si Christus hanc dedisset potestatem principibus, vel dedisset ut principes christiani sunt, aut absolute prout sunt religiose civilis moderatores seu principes civiles; porrò primum dici nequit, cum nulli tunc temporis principes christiani extiterint; alterum verò repugnat, alioquin etiam principes acatholici et infideles possent, saltem indirecte, ut adversarii propugnant, irritum facere Sacramentum, ut superius adnotavimus, ius exercentes in Sacramenta materiam. Quid verò magis absolum dici aut fingi potest, quanam ex voluntate Neronis, Caligulae, etc., debuisse pendere valorem materie ad Sacramentum efficiendum? Huc tamen devenire debent qui hanc facultatem tribuant principibus constituendi impedimenta dirimentia. Quod si principes infideles hanc potestatem non habuerint, quomodo hanc consentienti sunt amplectendo religionem christianam, adeò ut dum filii Ecclesiæ evaserint, auctoritatem acquisierint in ea quæ privativæ et exclusivæ ad Ecclesiæ ipsam spectabant? Hoc rursus evincere deberent adversarii. Cf. Mazzarelli, opusc. cit. pag. 215, seq.

(1) De Loci theol., lib. 8, cap. 5, sed cf. quæ contra eum scripsit Bellarmino, de Matrimonio, cap. 7.

(2) Superius attulimus Patrum effata, quibus conjugia ab imperialibus legibus permissa, post dissolutiōnem ex causa adulterii, reprobantur. Id ipsum dicatur ac lege latâ à Constantino M., quaque reperitur in Cod. Theodosiano, lib. 5, tit. 16, de Repudiis, quâ imperator, sublatis aliis repudiorum causis, statuit, in repudio mittendo à femina hæc sola crimina inquire, si homicidiam, vel medicamentarium, vel sepulcrorum dissolutorem maritum suum esse probaverit.... In masculis etiam si repudium mutant, hæc tria crimina inquire conveniet, si macham, vel medicamentarium, vel concubricem repudiare voluerit; agi porrò in hæc lege de repudio quo fas sit alterum ducere, patet ex pœna quæ

habuerit ut legitima nonnulla conjugia que rejicabantur tanquam illegitima etiam à codice christianorum principum (1); 3° id ipsum constat ex eo quod ab Ecclesiæ tantum confirmatione seu approbatione vim irritandi christianorum conjugia obtinuerint sive intra sive extra imperii fines impedimenta que in jure Romano constituta erant tum ab imperatoribus ethnici, tum ab imperatoribus christianis (2); 4° constat ex legum civilium correctione, irritatione, ampliatione, quæ, ut vidimus, per jus canonicum facte sunt circa impedimenta; 5° patet ex ipsa agendi ratione imperatorum ac principum christianorum sive in condendis legibus suis ad canonum normam ut robur ac firmatatem adipiscerentur (3), sive in rogandis conciliis, cùm optarent aliquod impedimentum constitui (4).

233. III. Denique eadem veritas astruitur ex incommodis quibus urgetur adversariorum hypothesis. Fieri enim non potest, ut scilicet observat Bellarmino (5), ut eadem potestas æquè et immediatè ad duo et propriæ diversa tribunalia pertineat. Utraque enim esset suprema et independens circa idem objectum. Impossibile autem est ut ex duplice circa idem objectum immediatè sancitur quoad eos qui absque recensis criminibus repudium miserint; subditur enim: *Nam si ab iis criminibus liberam ejecerit, omnem dotem restituere debet, et aliam non ducere.* Cf. in hanc legem commentarium Gothofredi edit. cit. tom. 1, p. 510, seqq. Porro, ipso Gothofredo fatente, canones nonnulli permiserunt in ejusmodi repudiis aliam uxorem ducere. Cf. etiam card. de Aguirre in can. 61 conc. Eliberitani.

(1) Hujus rei luctuissimum exemplum inter certa suppeditat conjugium initum à filiis familiæ absque consensu parentum, quod et antiquius atque nunc etiam à pluribus legislationibus veluti illegitimum, inòd declaratum est, attamen Ecclesia illud ratum habet ac legitimum; alii exempla cf. apud I. Gerdil., tract. cit. p. 177, seqq. Recens exemplum suppeditat responsio sacrae Pœnitentiarie data 1 jun. 1824, ad episcopum Vivariensem, quæ declarat validâ omnino esse Christianorum conjugia inita cum impedimentis civilibus irritantibus, que præterea addit: *Ita eruit ex instructione à supremâ inquisitione per S. congregatio[n]is concilii organum, ad episcopum Brexnonensem, an. 1824 transmissa: « Matrimonis fidelium quibus nullum obstat canonicum impedimentum, suam quoad maritalem neum inesse vim et valorem, qualiacunque tandem fuerint impedimenta à seculari potestate, Ecclesiæ non consultâ nec proibante, perperam ac nulliter constituta; » existat verò hæc responsio in Ritu Bellicensi, t. 3, p. 72, ed. sec.*

(2) Sanè Ecclesia protendit fines suos ultra dictio[n]em Romani imperii, ut notum est; porrò cùm ipsa leges seu canones statueret, statuerat pro omnibus Christi fidelibus; quando propterea confirmabat leges Romanas in ordine ad matrimonium vim ipsis obligandi communicabat, ita ut nemo in conscientia foro sive intra sive extra imperii fines eas infringere posset.

(3) Cf. Gerdil., I. c. p. 4, § 11.

(4) Cf. superius dicta circa preces oblatas à legis regis Galliarum concilio Tridentino, ut duplex constitueret impedimentum.

(5) De Matr., cap. 21, n. 44. Quamvis verò, ut superius adnotavimus, adversarii nonnisi indirectam principibus tribuant potestatem in matrimonium prout Sacramentum est, tribuant tamen supremam, propriam ac immediatam in idem conjugium prout est contractus civilis; meritò propriea affirmavit Bellarminus admitti non posse in idem objectum duas potestates æquè supremas, proprias ac impediendas.

ab invicem independenti ac supremâ potestate non oriuntur collisio[n]es, ita ut altera probet quod ab altera velatur. In casu autem nostro magis adhuc manifestum fit incommodum quod ex potestatum conflictione oritur, cùm agatur de Sacramenti valor idem enim conjugium ut verum Sacramentum habeatur ab Ecclesia, quod nullum omnino esset ac inane, juxta regimen politicum. Qui hæc ratione nuptiali feedere conjuncti essent, rei totidem fornicationum fierent coram Deo, juxta Ecclesiæ sententiam, citra scelus verò ac legitimo jure uteretur juxta sententiam politici regiminis, aut è converso forniciari essent juxta civile tribunal et legitimè sponsi coram Deo juxta tribunal Ecclesiæ. Quis porrò non videat exinde animi seu conscientiae perturbationes oriri, morum honestatem pericitari, ac innumerâ propè mala prognoscere? Alterum incommodum quod ex eodem principio dimanat sunt similitates ei iuris quæ suæ naturæ inter civitatem et Ecclesiam interesse debent; uti experientia ostendit in illis regionibus penes quas ejusmodi legislatio viget (1). Quid si ageretur de provinciis in quibus dominantur principes acatholici, quique ut plurimum omni quâ possunt opera catholicæ religioni extinguendæ student? Numquid rata non erunt conjugia quæ Catholicæ inirent quidem juxta Ecclesiæ leges ad contra leges quas sanxerunt principes acatholici (2)?

234. Quaquâ igitur versus spectetur controversia ista, sive intimam rei naturam ex Christi dispositione expendamus, sive constantem Ecclesiæ doctrinam et praxim, sive denum gravissima quæ in adversariorum hypothesi exoriantur incommoda,

(1) Roskowani op. cit., § 10, loquens de legislatio[n]e Austraciæ hec habet: « Archiepiscopus Viennensis ad omnes dioeceses sue parochios circulare emisit id continentis, ut omnes parochi, quoniam civilis constitutio matrimonialis ad contractum solum, et non una ad Sacramentum foret referenda, canonicas sanctiones circa matrimonium perlatas deinceps quaque observarer pergerent. Atvero legislator civilis jam nunc discretè declaravit, per suam constitutionem canonicas quoque praecipitus ipsum Sacramentum attinentibus derogatum esse, omnesque episcopos obligari, ut deinceps civilem duxat constitutionem instar normas observent. Cum autem clerici, non obstante hanc declaratione, porro etiam plures in praxi difficultates formaret, et matrimonium quod canonicas requisitis ritè concurrentibus initum esset, ut verum ratumque à civitate agnosceret palam enunciaret; diuturnum exortum est certamen, quod effectit ut dispensationum matrimonialium systema intra 40 annos plures intaretur.

Ephemérides Aschaffenburgenses an. 1834, p. 470, eventurum annuntiabant in imperio Austraciæ, ut deinde conventio, seu concordatum fieret cum Sedâ Apostolica ad omnem collisionem iurum tollendam. Quod verò dictum est de legislatione Austraciæ, diei pari jure debet de legislatione Gallica, ex quâ non minora incommoda orta sunt et quotidie adhuc oriuntur.

(2) Equidem novi Carricre reponere, nihil posse principes in destructionem, idemque nullius vis fore leges quæsive Catholicæ sive acatholici iniquas tolerant. Ast quærat ipse ab illis principibus utrum leges quæ non ita pridem in regionibus Gallicis finitimi, de quibus paulò post agemus, late sunt, justæ sint an verò injustæ? Quis judex erit? Illi justissimas et aquissimas reputabunt, Catholici verò injustas plane

constat soli Ecclesiæ jus competere constituendi impedimenta matrimonium dirimentia, nec illa ratione competere posse seculi principibus, prout ostendere nobis proposuimus.

235. Nunc denum addo hanc doctrinam constanter tradidisse et in praxim deduxisse Romanos Pontifices, ut patet ex Benedicto XIV passim (1), Pio VI (2), Pio VIII (3), Greg. XVI (4) atque ex responsis datis à congregationibus Romanis (5).

236. Priusquam manum à tabula amoveamus, et illud ex dictis animadvertere debemus, nec posse principes auctoritate sibi propriâ et originariâ cum subjectione ad Ecclesiam statuere impedimenta que vineulum conjugale afficiant, cùm principes eam protestat non habent. Itaque quod à Bellarmine aliis que theologis traditur, posse principes, Ecclesiæ concurrente, impedimenta cum effectu dirimente statuere, debet eo sensu intelligi, quod scilicet ejusmodi principum sanctiones vim producendi effectum illum tunc tantum adipiscantur, cùm ad eas accesserit Ecclesiæ auctoritas, quâ sola virtutem hanc dirimendi conjugia leges civiles obtinere possunt. Quicunque alias sensus esset contradictorius.

Dificultates.

237. I. Obj.: 1° Quamvis argumenta quæ ab auctoritate ducuntur magis patrocinent contrarie sententiae, quæ idem tenenda esset si questio ex auctoritate iniquas dicent. Et en collisionis fontem uberrimum.

(1) Præsertim de Syn. Dicte., lib. 8, cap. 42, n. 6, ubi, prolata novella 89 Leonis imperat., addit: *Verum hac constitutio, cum à principe laico prodierit, non poterit matrimonii validitatem, quo ad forum conscientiae infringere.* Et, Constit. 2, data ad Henricum cardinal. duceum Eboracensem, die 9 feb., an. 1749, ubi § 7, loquens de lege latâ ab imp. Theodosio, quâ nuptiae inter Christians et Judæos interdicuntur, ait: *Verum hæc occurrit difficultates: prima, quod hæc lex, utpote à laico principe condita, NULLAM HABERE VIM IN MATRIMONIIS DEBET, etc.* Idque confirmat auctoritate Estii. Cf. ejus Bullar., tom. 3, p. 8.

(2) In litt. dat. ad episcopum Motulensem., die 16 sept. 1788, de quibus postea.

(3) In Encyclia 29 maii 1829, in quâ affirmat matrimonium non humanâ tantum ex lege, sed ex divina regi debere, ac non terrenis, sed sacris rebus ipsum accensum esse, idemque Ecclesiæ OMNINO subiici.

(4) In Encyclia 15 august. 1832, ubi ait: *Mores (populi) sacris illud (matrimonium) rebus annumerari, et Ecclesiæ proinde subjici, præstabilitas de ipso eisdem Ecclesiæ leges habent ob oculos, hisque parent sanctæ accuratèque.* EX QUARUM EXECUTIONE OMNINO PENDET EIUSDEM CONNUEL VIS, ROBUR AC JUSTA CON-SOCIO.

(5) Paulò ante dedimus responsionem datum 1 jun. 1824, in quâ concurrit auctoritas S. Pœnitentiarie, Inquisitionis et Congregationis concilii Trid.

Has auctoritates sibi objicit Carricre easque eludit sub eo pretextu, quod Summi Pontifices nihil definire intenderint; responsiones vero S. Pœnitentiarie tanti non sunt ponderis, ut ex iis dirimi debent controversia. Ast haec sunt evasiones; quanvis enim Pontifices Romani noluerint questionem definire, ostendunt saltem quæ ipsis mens sit, et quinam sensus et praxis Ecclesiæ; si autem ex cathedra definitissim controværsiam, jam contra fidem peccarent patrocinatores contraria sententia. Quivis pariter apprime Catholicus magnâ veneratione excipit responsionis aut decreta Romanarum Congregationum, quæ consulere solent Romanos Pontifices antequam ea emitant.

tate definienda foret, graviore tamen rationes militare evidenter pro theologorum Gallorum sententiâ. 2° Et enim neque ex rei naturâ, neque ex ratione Sacramenti ad quam à Christo erectum est fidelium conjugium, neque demum ex mutuis utriusque potestatis, ecclesiastica et civilis, relationibus ostendit potest Christianorum conjugium ita ad Ecclesiam pertinere, ut pariter non subsit principum potestati in ordine ad impedimenta dirimentia constituenda. 3° Sanè, licet matrimonium erectum sit ad dignitatem Sacramenti, non idè desit esse contractus naturalis et civilis; Sacramentum enim non tollit contractum, ut patet, et ille contractus non minus spectat ad bonum societatis: ergo semper subditur principi. Sub eo respectu igitur, verum est materia Sacramenti esse contractum principi subjectum, et quidem contractum *naturale* in quo sita est ejusdem Sacramenti materia. Hic item contractus est civilis, cùm inter cives initur, et idè subest principis auctoritati, qui eundem contractum potest irritare, etiam prout naturalis est. Nec idè attingit Sacramentum; impedit solum quominus materia existat: porrò prius est existere materiam, quam Sacramentum; non dissimili prorsus ratione ac vinum aut aquam corrumptis Eucharistie aut Baptismatis Sacraenta non afficeret. Pariter non idè mobilis efficitur Sacramenti materia, quæ semper consistit in contractu valido; nec minus fixa permanet inter variis regnum leges, quam inter variis leges quas Ecclesia tulit variis atabib. 4° Etverò in adversariorū sententiâ dicendum esset principes, quando religio christiana in eorum imperiis propagatur, et sic matrimonia subditorum Sacramenti rationem recipiunt, aliquid amittere de suis iuribus temporalibus; atqui illud opponitur constanti doctrina Ecclesiae, et nemo non videret quam odiosa inde reddeatur religio principibus (1). Ergo.

238. R. Ad 1. N. Etenim hoc ipso quod adversari fateantur argumenta quae ducuntur ex auctoritate magis patrocinari sententiæ nostræ, facile colligunt etiam rationum momenta quibus innititur auctoritas eidem doctrinæ suffragari. Alioquin inferendum esset, aut absque solidis rationibus Romanos Pontifices, congregacionesque in re tam gravi huic doctrina astipulari, eamque in proxim deducere, aut privatis hominibus magis comperta esse has rationes, quam Ecclesia universalis moderatoribus (2). Verum, et hoc prætermissio, inficiam rationes quae ab adversariis proferuntur validiores esse iis quibus innititur doctrina nostra, ut ex earum analysi constabit. Haec siquidem rationes quas adversarii jactant, eadem illæ

(1) Ita Carrière, tom. 1, part. 3, sec. 2, cap. 2, n. 559, cum auctoribus quos pro se adducit.

(2) In negotio religionis nemo negaverit primas partes sibi vindicare auctoritatem. Equidem novi à D. Carrière affirmari tunc solum controversiam dirimentam auctoritatē esse, cùm hæc ineluctabilis est; verum cuius erit judicium ferre de auctoritatib pondere, præsertim cùm agitur de Romanorum Pontificum constitutionibus? inquire in extrinseca rationum momenta quibus innititur auctoritas, non ad privatos speclat, aliquoquin sectarem methodum protestanticam.

sunt quibus M. Antonius de Dominis, Launolus, ceterisque ecclesiastice potestatis osores innixi solis principibus, ad Ecclesie exclusionem, auctoritatem tribuunt leges sanciendo quibus dirimantur Christianorum conjugia, quasque superius disjecimus.

239. Ad 2. Negamus quoad omnes suas partes.

240. Ad 3. seu ad 1 prob. D. Matrimonium, licet erectum sit ad dignitatem Sacramenti, non idè desiit esse contractus naturalis in suo conceptu formalis, quatenus mente à Sacramento distinguuntur, C.; ratione sui, quatenus identificatur cum Sacramento, N. Responso patet ex iis quas paulò ante exposuimus. Nam ex eo quod contractus conjugalis uno eodemque actu, quo talis efficitur, evadat Sacramento juxta Christi institutionem, quamvis non amittat rationem formalis contractus, reipsa tamen spectori non amplius potest nisi sub ratione Sacramenti. Nullum propterea instans concipi potest, in quo à principe exerceri possit in talem contractum potestas, nisi velint adversari Christum Sacramentum ipsum principum dispositioni tradidisse, etiamsi ipsi sint acatholici et infideles (1). Ratio porrò contractus *civilis* quam *civilis*, est prorsus extrinseca ipsi connubiali nexui, eumque supponit jam in suo esse constitutum (2). Quare nec debent nec possunt adversa partis theologi duas has contractus rationes simul permiscere, cùm immane inter utramque interpositum sit discrimen. Ratio enim contractus *naturalis* est ipsi conjugio intrinseca et essentialis, ratio verò contractus *civilis* est eidem extrinseca, accidentalis ac supervenientis.

(1) Huc sanè devenerunt nonnulli theologi ex prajecto principio, ut assererent posse principes infideles statuere impedimenta que attingant subditos christianos, inter quos eminet Sanchez, lib. 7, disp. 3, n. 7, cuius verba hæc sunt: *Id verò monuerim, fideles subditos infidelibus principibus, utpote quì eorum oppida inhabitant, astringi legibus eorum justis irritantibus matrimonium. Quare si cum ei dirimenti impedimento contrahant, erit nullum matrimonium. Quid RATIO SACRAMENTI SUPERADDITA FIDELIUM NON IMPEDIT, etc.* Hec idem absurdum corollarium debet admittere D. Carrière, si sibi ipsi constare velit. Nam, cùm, juxta principium ejus, possint civiles potestates contractum *naturale* attingere ex jure suo innato, originario, et independente, ita ut efficiant non amplius idoneam materiam Sacramenti, eà ratione quam aqua corrumput aut panis, ut nequeant esse materia Baptismi et Eucharistie, profectò sequitur ita posse principes infideles afficer contractum *naturale* fideliū, ut, juxta leges civiles, irritum fiat Sacramentum ipsum. En quod ducant ejusmodi theorie, ut valor nempe Sacramenti pendaet etiam à Turcis, pagani et heretici!

(2) Exinde ruit potissima illa ratio cui innituntur adversarii, qua ducitur ex prioritate, seu anterioritate contractus *civilis* et *naturalis* respectu Sacramenti, ex quæ nonnulli adeò progressi sunt, ut non solum principibus secularibus tribuerint potestatem statuendi impedimenta irritantia Sacramentum, verum etiam ut potior sit potestas principium in matrimonio quatenus Sacramentum est, quam potestas Ecclesiae. Princeps enim potest, juxta ipsos, effectus civiles tribuerent matrimonio ab Ecclesiae irritato, quia possunt hi effectus tribui etiam matrimonio invalido, non potest verò Ecclesia tribuere rationem Sacramenti Matrimonio à principe irritato, quia sine contractu existere nequit Sacramentum. Ita Carrière, loc. cit., n. 563, cum Baston, *Concordance*, etc., pag. 15.

241. Exinde corrunt omnes deductæ consecutio-nes, nempe: ergo Sacramentum non tollit rationem contractus naturalis et civilis; ergo semper subjicitur principi; ergo materia Sacramenti est contractus naturalis et civilis principi subjectus; ergo potest princeps irritare contractum naturale quin attingat Sacramentum, aliæque ejusmodi. Hæc siquidem omnes dimanant ex falso principio, et ex perperam intellecta catholica doctrina de Sacramento Matrimonii. Hoc verò clarius adhuc patet ex adducta similitudine de immutatione aquæ prout est materia Baptismi, et panis prout est materia Eucharistie, quam cùm ab apostolâ de Dominis mutuati fuerint adversarii, supponunt cum ipso id quod falso esse ostendimus, contractum nempe proinde se habere ad Sacramentum Matrimonii, ac se habeat aqua aut panis ad Sacramentum Baptismi aut Eucharistie. Ast in hoc graviter hallucinantur; ut enim in precedentibus propositi-nibus ostendimus, contractus naturalis non est materia remota Sacramenti Matrimonii, ut aqua est materia remota Baptismi, et panis materia remota Eucharistie, sed proxima, que propterea nulla ratione à principe immutari aut irritari potest, quia attingat immediatè Sacramentum ipsum.

242. Ad 4. N. Hæc insuper difficultas que pariter, ut vidimus, ab apostolâ de Dominis, à Launoio, à Jansenianis ac Regalisticis proponitur, disjecta pridem à nobis est. Jus principum propriè tantum fertur in contractum civilem, qui supervenit contractui naturali, idèque, si sermo sit de conjugio fidelium, supervenit Sacramento. Porrò hoc jus à Christo ipsis intactum relictum est; hinc principes, si bonum societatis id postulet, possunt contractum civilem illegitimum et irritum facere, in ordine scilicet ad effectus civiles, adeò ut vi legum illum spectare possint veluti nullum, non autem in foro conscientia et coram Deo. Cùm verò in ipsorum imperiis religio christiana propagatur, aut ipsi permanent in infidelitate, et nullum jus habent in contractum conjugalem à infidelibus initum in foro conscientia, sed conservant illud quod habuerunt in contractum civilem et extrinsecum; aut fidem proflentur, et nova ipsis inest obligatio se subjiciendi Ecclesie doctrinæ, ac filios obsequentes se erga eamdem exhibendi, non autem carendi jus quo antea carebant (1). Falsum præterea est quod adversarii affirment, opponi doctrinam nostram constanti Ecclesie doctrinæ; ut enim cætera silentio præteream quæ hæc afferri possent, atque ut in sistam argumento quod versamus, Ecclesie contrarium ostendit praxi suâ, sive ante sive post principium conversionem, uti evincunt documenta quæ attulimus (2).

243. Inst. Saltem ostendi nequit ex utriusque ci-vili et ecclesiastice potestatis mutuis relationibus, soli Ecclesia competere jus statuendi impedimenta

(1) C. Mazzarelli, in opuse. cit., pag. 215, seqq.

(2) Id constat ex iis omnibus legibus imperia-lijbus quas Ecclesia aut correxit aut abrogavit, juxta dicta.

dirimentia. 1° Si quæ enim contraria sententiae mo-menta essent, hæc vel ex jure vel ex facto desume-rentur; neutrum porrò dici potest. Non ex jure: nam quæ ex jure afferuntur argumenta peti solent sive ex repugnantiâ duplicitis supremæ, immediate ac inde-pendentis potestatis in idem objectum; sive ex incommodis, nempe ex utriusque potestatis conflictu; jam verò repugnantiâ illa supponit et non probatur, imò potius evincitur contrarium. Nam, licet objectum idem sit, sub diverso tamen respectu attingitur ab utrâque potestate, et diversus est finis utriusque, in quo nulla esse potest pugna, idque etiam patet ex pluribus exemplis, v. g., festorum, bonorum quæ sunt Deo dicata, in quæ utraque potestas directè et immediatè jus exercet (1). Incommoda pariter quæ prædicantur oriri ex conflictu, ab abusu po-testatis oriuntur, non autem necessariò ex ipsâ rei naturâ; quare facile tolli possunt si utraque potestas suis limitibus se contineat, aut alia ratione invicem se componant hæc potestates. Adde impedimenta, ut-pote duas negationes, non posse propriè esse contradictoria. 2° Sed neque ex facto: aut enim attendimus ad priora secula, et certum est, ut ostendunt theologi Galli, principes per plura secula constanter exercuisse hanc potestatem tanquam sibi innatam et propriam, absque ullâ reclamatione, imò cum approbatione Ecclesiae (2); aut attendimus ad posteriora seu recentiora Ecclesiae secula; porrò, quamvis in his Ecclesiae exclusivè hanc exercuerit potestatem, id unicè repetendum est ex principibus, qui pro suâ erga Ecclesiam pietate, ipsi omnino reliquerunt curam cau-sarum matrimonialium (3), quin tamen dici possit quod principes jus suum amiserint: aliud enim est jure suo non uti, aliud eo spoliari, præsentim cùm agitur de jure innato cuidam potestati; et, si voluissent, non potuerint principes suis se jurius abdi-care (4). 3° His rationum momentis adducti jam plures theologi exteri, Petrus Soto (5), Sanchez (6), Salaman-ticenses (7), Pirrhing (8), Salvagijs (9), aliqui passim (10) eamdem tenuerunt doctrinam. Ergo.

(1) Ita Carrière, loc. cit., num. 564, seqq.

(2) Ibid., num. 568.

(3) Ibid., n. 571.

(4) Ibid.

(5) De Instit. sacerdotum, de Matrim., lect. 4.

(6) De Matr., lib. 7, d. 3, num. 2.

(7) De Matr., cap. 44, n. 14.

(8) Lib. 4, tit. 1, n. 150.

(9) Instit. canonici, lib. 2, tit. 9, n. 2.

(10) Doleo quod debeam inter hos theologos recen-serre ipsum Ituriaga, qui, in op. cit., *Confutazione dell'avvocato pistoiese*, cap. I, § 2, edit. cit. vol. 4, pag. 82, hæc scribit: *Non è già che io intenda di restringere la potestà del principe agli effetti civili del contratto, sicché non possa estendersi INDIRETTAMENTE agli effetti altri del Sacramento. No: che anzi all'opposto dichiaro, che i principi secolari, attesa la loro sovrainità, forniti sono di tutta la potestà, che basta di sua natura ad annullare sì fattamente il contratto matri-moniale, che QUESTO MATERIA PIÙ NON SIA NEMMEN DEL SACRAMENTO. Verum quidem est quod ibid., subdit immediatè: A PATTO però, che vi concorra la Chiesa colla sua oppositiva approvazione, o per lo meno per missione, etc. Ast constituto semel principio, reliqua*

244. R. N. A. ad 1 prob. N. min. Non enim tantum supponitur ejusmodi repugnantia, sed plene evincitur. Si quidem eadem res ad duos diversos dominos absoluos et independentes pertinere non potest, ab unoquoque enim in solidum possideretur, quod omnino implicat, cum neutrius esset. Nec refert quid sub diverso respectu, et ob diversos fines idem objectum duae potestates attingerent; nam si utraque potestas est a quo immedietam, suprema et independens, unaque totum objectum sibi vindicat ac suum facit, cum diversi fines sint objecto ipsi extrinseci. Hinc si duo aequali jure domum possiderent, quorum alter vellet eam culto divino dicatam, alter vero eamdem habitare contendet et convertere in suos usus, huius domum attingerent sub diverso respectu et ob fines diversos, attamen neuter eam posset habere. En quibus principiis adversarii nitantur! Exempla vero qua afferuntur ex festis ac beneficiis contrarium evincunt; ecquis enim vere Catholicus tribuat principi potestati immedietam, supremam, independentem in festa et beneficia ecclesiastica? Haec relinquenda sunt Protestantibus, et Pistoriensibus (1).

245. Nec felicitate se expediunt adversarii ab incommodis sive conflictu qui inde oriretur inter duas potestates. Nam in primis officiam Ecclesiam potestate sua abuti posse, ut obiectio supponit; deinde dicimus ex ipsa rei natura in adversariorum hypothesi hunc criteri conflictum. Quod enim juxta Ecclesiam conductit ad bonum spirituale, juxta potestatem civilem ducere potest ad temporale detrimentum, ut patet ex conjugiis filiorum familias, que justas ob causas irritare noluit Tridentinum ad conscientiae tranquillitatem in non paucis casibus: contra vero ob familiarum perturbationes aliasque causas, eadem irritat in diversis regionibus lex civilis; et en quomodo in hoc aliisque propriei numeris ejusmodi casibus, absque potestatis abusu oriuntur conflictus, sed oriuntur necessarii atque ex ipsa rei natura in adversariorum sententiis.

246. Faciliè quidem est *speculativè*, ut aiunt, tolli habeat incommoda, si nempe utraque potestas intra limites suos se contineat; ast *practicè* est difficillimum, ut constat ex his que paulo ante commemoravimus, et ex experientia liquet. Id ipsum confirmatur ex tot meis que ad hunc finem obtinendum excogitarunt istius sententia patroni, quorum alia absurdia sunt, alia inconsequuntur. Sufficit adversarii vel latus unguis, ut cetera sibi vindicent. Ceterum, et hic auctor in hac constituenda doctrina propositum ex falso principio, quod contractus naturalis et civilis separatis spectari possit a Sacramento in conjugio Christianorum.

(1) Sanè cum synodus Pistoriensis, prop. 74, astrinxisset episcopo fas esse *jure proprio* transferre dies ab Ecclesia prescriptis pro festis jejuniis celebrandis, haec propositum proscripta sunt ut falsa, juris conciliorum generalium, et summorum pontificum levata, scandalosa, schismatica faves, à Pio VI. Quid si synodus jus istud secularibus principibus vindicasset? Quare cum principes, attentis temporum adjunctis, optassent aut translationem, aut abrogationem festorum, ad S. Sedem configerunt ut eam obtinerent; quonodo igitur Carrière tribuit principibus secularibus jus directum et immediatum in dies festos, et in beneficia?

epita et Ecclesia injuriosa (1).

247. Id vero quod postremo loco adjicitur, non posse scilicet duas negationes, cuiusmodi sunt impedimenta, contradictorias esse, discutiendum logieis relinquimus; nos contenti erimus animadvertere adversarium ludere in verbis. Quamvis enim impedimenta per se effectum negativum enuntiant, et, si ad eundem effectum producendum ab utraque potestate constituentur, nunquam possint esse contradictoria, si tamen altera declarat conjugium validum quod ab altera irrum declaratur, oritur profecto collisio et contradictoria oppositio. Id porro contingit in pluribus casibus; ita ut sapere idem conjugium quod juxta sanctiones canonicas legitimum esset, e. g., conjugium filii familiæ, invitis parentibus, esset illegitimum ac nullum juxta sanctiones civiles. Idem die de ea teris.

248. Ad 2. N. Sive attendamus ad priora secula,

(1) Nam aliqui, statuentes matrimonii materiam esse contractum matrimoniale civiliter legitimum ac validum, intulerunt de principali matrimonii re politice societas esse judicare, Ecclesia vero non nisi potestatem circa administrationem Sacramenti reliquam esse, ita tamen, ut ejusdem leges subessent *placito regio*: uti Dolliner, in op. cit., *Handbuch des in Oestreich geltenden Eherechts*, seu Manuale juris matrimonialis in Austria vigentis. Alii docent componi posse dissidia, si Ecclesia in suis ceremonialibus legisbus, et in sancientibus impedimentis matrimonium, ut ipsi loquuntur, tantum impedientibus, sese principiis seu statutis civitatis accommodaverit, et palam declaraverit leges illas canonicas matrimonium prohibentes, que a statu politico probatae non fuerint, abrogatas esse; uti auctores scripti periodici *Archiv für das Katholische Kirchen- und Schulwesen*, seu Archivium pro catholica ecclesiis scholarumque natura; Francfort, 1810, tom. I, quest. 2: *Kann der Kathol. Geistliche bei Schließung der Ehe Civilbeamter und Pfarrer zugleich seyn?* Utrum ecclesiasticus catholicus possit in matrimonio contractu, civilius magistratus et parochus simul esse? Sic etiam scriptores alterius ephemeridis: *Theologische Zeitschrift von Batz und Bremner*, seu *Theologica ephemeredes exarata à Batz et Bremner*, v. 4, Bamberg, 1811, pag. 457, seqq.: *Wie sind die Collisionen zwischen Staats- und Kirchengesetzen in Bezug auf die Ehehindernisse zu heben?* seu Quomodo sint auferendas collisiones, inter leges status et Ecclesia circa impedimenta matrimonialia? Nec defuerunt, qui Ecclesia protestantice exemplum attulerint, quam affirmarent media via in hoc argumento incedere, adeoque tenere tutissimum iter! Ita Marklin, *Ueber die Ehe, Eine dogmatisch-kirchenrechtliche Abhandlung*, seu Dissertation dogmatico-canonica de Matrimonio, que inserta est in Klaiber's *Studien der evangelischen Geistlichkeit Würtembergens*, seu *Studia evangelici cleri Würtembergi*, a Klaiber conscripta, vol. 6, p. 144, seqq. Sanè Remigius, in Exam. cone. Trid., parte 2, p. 435, ad can. 42, haec habet: *Quia matrimonium in Ecclesia normam habet ipsum verbum Dei, et in causa matrimonialibus multi accidunt causas conscientiarum, Ecclesia non potest prorsus et simpliciter causas matrimoniales a se ad politicum magistratus rejicere. Nunquam vero vetus Ecclesia causas matrimoniales ita ad suum forum transtulit, ut prorsus excluderet politicum magistratum: ferre enim leges ad magistratus officium pertinet.* Nempe hucusque pervenerunt, qui rati sunt posse facile componi dissidia, que oriri possunt inter utramque potestatem, circa jus statuendi impedimenta dirimenti. Itaque nulla alia suppetit via ad incommoda haec tollenda, quam juxta sanam doctrinam tribuere Ecclesia jus in matrimonio vinculum et Sacramentum, principibus vero jus in effectus civiles in foro externe.

sive ad posteriora. Etenim, licet prioribus seculis principes leges sanxerint conjugia irritantes, uli ostendimus, vim nullam habuerunt quoad connubia fidelium nisi approbatione tacita aut expressa ipsius Ecclesie, quæ cum illas leges honestati ac juri divino conformes esse deprehenderit, eas adscivit ac suas fecit; quod si eas deprehendit iisdem principiis adversari, aut rejectit, aut corredit. Falsum propterea est quod cum de Dominis et Launoio (1) universum asserunt adversarii aut saltem innunt, illam potestatem principes exercuisse nullatenus obstante, in modo probante Ecclesia. Contrarium siquidem constat ex facto, ex omnibus scilicet illis canonicas sanctionibus quibus leges illæ aut alrogatae aut correctæ fuerunt (2).

249. Quod si sermo sit de seculis posterioribus, in quibus, ipsis fatentibus, sola Ecclesia hoc jus exercuit, vero gratis adversarii asserunt principes pro sua erga Ecclesiam pietate curam causarum matrimonialium eidem reliquise. Nam nec tempus assignare possunt hujus concessionis, nec documenta; meris conjecturis indulgent, et tales quidem afferunt, ut si admitterentur, fraudulentam usurpationem ex parte Ecclesie indicarent (3). Restat præterea semper dissolvenda in hac hypothesi difficultas, que petitur ex concilii Tridentini agendi ratione, dum soli Ecclesia tribuit hanc potestatem (4) non reclamantibus, in modo probantibus principum legatis et oratoribus, qui certe non siluisserint, si saltem in dubium revocatum esset jus

(1) Jam Spalatensis, op. et loc. cit., n. 6, scripsit: *Leges (imperatorum) inventio, resistentiam non video. Launoio effatum istud mirè amplificat*, op. cit., p. 771. Cf. Leullier, op. cit., observ. 4, § 7.

(2) Benedictus XIV, de Synodo, I. c., nempe lib. 9, cap. 11 et 12, plura exhibet exempla legum imperialis, quæ à jure canonico correctæ et improbatæ sunt. Mirum proinde videri debet Carrière pro se adducere hujus pontificis auctoritatem. Id ipsum nos superius ostendimus ex confessione auctoris protestantis Bockelmann.

(3) Profectò D. Carrière, I. c., n. 571, scribit: *Hujus concessionis initium præcisè assignari nequit, sed paulatin involutum: quidam dicunt usum illum invalusisse circa tempora Caroli M., de quo vide Gerbaïs, 5 p., c. 5, p. 379 et seqq. Alii dicunt ortum verisimiliter habuisse quando gentibus barbaris varias imperii partes invadentibus, MAGNA INDICTA EST CONFUSIO; quæ postea, cura legum ad mores spectantium ad pastores Ecclesie, quasi naturaliter devoluta est (a).*

(4) Dixi, soli Ecclesie à Tridentino concilio tribui potestatem statuendi dirimenti impedimenta; si enim verba can. 4 in nativa sua significatione accipiuntur, nemo inficiat iverit de sola Ecclesia ea esse intelligenda, uti etiam patet ex communi loquendi usu. Etenim si quis ab aliquo scisciret cuius sit dominus aut ager ille, ac responderetur. *Est Petri*, quis alio sensu acciperet hanc responsionem, nisi quod dominus aut ager ad solum Petrum spectaret? Quis suspicaretur eatenus dici dominum illam aut agrum esse Petri, quatenus etiam sit Pauli aut Terentii? Quantò minus si hoc diceretur in publico et solemani instrumento! Atamen, juxta adversarios, Tridentinum, dum hanc astruit potestatem Ecclesia sub anathematis poena, intelligendum etiam esset de potestate civili. Quis talia sane mentis admittat?

(a) Veremur ne P. Perrone invitus horum verborum vim aliquantisper exaggerari, et ex iis plura quam re ipsa amplectentur expresserit. Eo enim loci D. Carrière ni fallimur, id unum significavit, nempe quod,

principibus innatum, proprium ac tale cui etiam si voluissent, cedere non potuerint juxta ipsos adversarios.

250. Ad 3. D. Plures theologi exteri eamdem doctrinam tuentur cum illis tamen coartationibus quas adversarii non admittunt, et quidem immixti, C.; jure merito et absque coartationibus, N. Utique factendum est nonnullos theologos exteros tenuisse sententiam de jure principum proprio in statuendis impedimentis dirimentiibus; verum hic non pauca sunt animadvertenda; ac 1° eorum plerosque et scripsisse atque quâ hâc in parte plena vigebat inter civitatem et Ecclesiam concordia; nec præviderunt quæ seculo superiori ex occasione hujus sententiae dissidia exorta sunt; 2° eamdem doctrinam iis circumscriptis limitibus ex quibus nihil esset pertimescendum; nam simul docuerunt non posse principes nisi cum subjectione, atque, ut aint, cum dependentia ab Ecclesia eam potestatem exercere (1); 3° nonnullos præterea inficiatos esse jus istud esse principum proprium et originarium, sed adventitium ipsisque traditum ex Ecclesie concessione (2); 4° eosdem falso principio initi in hac astruenda sententia quod scilicet contractus civilis materiam constitut conjugalis nexus (3), quod tamen nec adversarii amplius admittunt. Quæ cum ita se habeant, patet nullum suffragium ex horum theologorum sententia accedere posse ad doctrinam quam impugnamus cohonestandam. Nunc addimus vel ipsum clerum Gallicanum ad hæc usque ferè tempora communi sententiae astipulatum esse, uti ex certissimis (4) documentis constat; nec etiam

perturbata ab ingruentibus Barbaris civili societate, principes ipsi, sponte suâ, tot arduis sustinendis impars, onerosam curam abjecerint, quam Ecclesia tutela commiserint; unde forsitan conccludendum, jus illud naturaliter, sensim, tacite, absque concessionibus inductione Ecclesie venisse. Hic, et cum tali interpretatione, agre invenias quid fraudulentam usurpationem Ecclesie sonet. (Editores.)

(1) Ita Sanchez, I. c.; Kugler, n. 1040 et 1041; Salmanticenses, cap. 11, n. 15; Ibarriaga, I. c., aliique passim.

(2) Ita Basil. Pontius, op. cit., cap. 11; Bernard. Bayer, Theol. univers. dogm., tomo 3, pag. 2005; Feier, Matrin. ex instit. Christi, Pest., 1835, p. 45; Tournely, I. c., principes civiles nonnisi concurrente Ecclesia impedimenta matrim. statuisse probat: 1° ex edictis principum Chilperici an. 577; Childeberti, an. 505; Carlomanni, an. 745; Caroli M. in Capitul.; Caroli Calvi, Henrici II, Caroli IX, etc.; 2° ex eo quod principes ipsi in propriâ causâ ad potestatem ecclesiasticam se contulerint; 3° ex eo quod reges in suis edictis accurate distinxerint id quod in matrimonio politicum est ab eo quod est spirituale. Hic auctor tamen postea non satis sibi coharet.

(3) Constanter ferè omnes theologi qui hanc sententiam tenuerint, ut fundamentum constituerint contractum civilem esse materiam Sacramenti, ut etiam ex allatis ipsorum testimoniosis constat. Cum vero Carrière vidisset hoc fundamentum facilè subruiri, ipse constituit contractum naturalem esse Sacramenti materiam, ita ut à principe ineptus reddi possit ad materiam Sacramenti.

(4) Inter ceteros Gallos theologos satis sit recensere Nat. Alex., qui, Theol. dogm. et moral. lib. 2, art. 5, prop. 1, scribit: « Regum christianissimorum edicta, quæ matrimonia filterum familiæ invitis parentibus